

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

A DERSİ UZUN TEZİ

**“ÖZDEMİR ASAF ŞİİRLERİNE YANSIYAN
DUYGULAR”**

Öğrencinin Adı: Ayşete Rozelin

Öğrencinin Soyadı: Ataç

Danışman Öğretmen: Aslı KOÇ

Diploma Numarası: 001129-0131

Sözcük Sayısı: 3039

Araştırma Sorusu: Özdemir Asaf şiirlerinde şiir kişinin duygu durumu nedensellik bağlamında nasıl ele alınmıştır?

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya programı A dersi kapsamında hazırlanan bu tez çalışmasında Özdemir Asaf'ın şiirlerinde şiir kişinin duygu durumu nedensellik bağlamında incelenmiştir. Şiirlerde farklı duygulara yer verilmesi ve şairin tercih ettiği şiirsel söylem özelliklerinin duyguyu okuyucuya aktarmadaki etkisi, araştırma konusunun seçilmesinde etkili olmuştur.

Çalışmanın giriş bölümünde araştırma sorusuna yer verilerek şiirlere hakim olan duygu durumları ana hatlarıyla değerlendirilmiştir. İkinci bölümde ise Özdemir Asaf'ın şiirlerinde yer alan şiir kişilerinin duygu durumları şiirler üzerinden incelenmiştir. Bir Kapı Önünde, Yalnızlık Paylaşılmaz ve Lavinia adlı yapıtlarından seçilen şiirler üzerinde yapılan çalışma sonucunda şiirlere egemen olan duyguların aşk, yalnızlık ve toplumsal nedenlere bağlı olarak çıkan diğer duygular olduğu görülmüştür. Bu duygular, şiire yansıyan dil ve anlatım özellikleriyle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır. Sonuç bölümünde ise ikinci bölümde edinilen çıkarımlar doğrultusunda araştırma sorusunun yanıtına yer verilmiştir. Asaf'ın şiirlerinde aşk ve yalnızlığın esenliksiz duygularla ilişkilendirilerek ele alındığı, toplumsal düzende var olan sorunlarsa tedirginlik ve kızgınlık duygularıyla şiire yansıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sözcük sayısı: 150

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ.....	4
II. ÖZDEMİR ASAF ŞİİRLERİNDE ELE ALINAN DUYGU DURUMLARI.....	6
II.I. AŞK	6
II.II. YALNIZLIK	13
II.III. TOPLUMSAL DÜZENİN BİREYDE YARATTIĞI DUYGULAR	19
III. SONUÇ	21
IV. KAYNAKÇA.....	22

I. GİRİŞ

Yazınsal türler içerisinde en fazla duygu yoğunluğunu taşıyan tür şiidir. Bireyin iç dünyasının yansıması olarak aşk, yalnızlık, mutluluk, üzüntü gibi duygu durumları şiirin ana duygusunu oluşturmakla birlikte bu duyguların ele alınışı şiirin yazıldığı zamana, ait olduğu sanat anlayışına ve şaire göre farklılık gösterir. Özdemir Asaf şiirlerinde ise aşk, yalnızlık ve toplumsal düzene bağlı olarak değişen duyguların geniş yer tuttuğu dikkati çeker. Şairin bu duyguları şiirinde işlerken kullandığı dil ve üslup farklılıkları ise onun şiirlerini diğerlerinden ayıran özelliğidir.

Özdemir Asaf şiirlerinde ele alınan duygu durumları incelendiğinde aşk duygusunun ön plana çıktığı görülmüştür. Şairlerin sıklıkla işlediği bir duygu olan aşk, Asaf'ın şiirlerinde genellikle platonik boyutuyla ele alınmıştır. Bu nedenle aşkın kişiyi genellikle mutsuzluğa ittiği, zaman zaman ise umutsuzluk yarattığı şiirlerinde dikkati çeken bir özelliktir.

Yalnızlık ise şiir kişinin bazen çevresine bazense aşka yaşadığı aşka dayalı olarak içinde bulunduğu duygu durumu olarak şiirlerde yer tutmaktadır. Asaf'ın bazı şiirlerinde yalnızlığı günlük yaşamla ilişkilendirerek tanımladığı, bazılarındaysa nedensellik bağlamında ele aldığı görülmektedir. Şiir kişinin mutsuzluğunu ve çatışmalarını yalnızlığa dayandırdığı dikkati çekmektedir. Yalnızlık, şiirlerde şiir kişinin istemediği bir durum olarak yer almıştır. Şiir kişinin kendi tercihi olmayan, içinde bulunduğu koşullara dayalı olarak ortaya çıkan bu

durum beraberinde mutsuzluğu da getirmiştir. Bu mutsuzluk duygusunun da şiirlerde sıklıkla işlendiği, kullanılan imgeler yoluyla esenliksiz bir hava çizildiği görülmektedir.

Asaf'ın bazı şiirlerinde ise şiir kişinin içinde bulunduğu duygu durumunun toplumsal nedenlere bağlanarak ele alındığı dikkati çekmiştir. Toplumsal düzensizliğin, toplumun bir parçası olarak insanın yanlış yönlerinin bireyde yarattığı duyguların konuyla ilişkili olarak esenliksiz bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Şair, şiirlerinde kullandığı dil ve anlatımsal özellikleri de şiirin duygusuyla uyumlu biçimde seçmiştir. Sıklıkla imgesel anlatımı tercih ettiği, şiirlerini oluştururken karşıtlık ve betimlemelerden sıklıkla yararlandığı dikkati çekmektedir. Bazı şiirlerini birkaç dizeyle sınırlandıran şair, yoğun bir anlatımı tercih ederek, söz oyunlarından yararlanarak şiirin duygusunu daha etkili biçimde okuyucuya aktarmıştır

Özdemir Asaf şiir kişinin yaşadığı yalnızlığın bir sebebini de toplumun değişen yaşam koşullarına dayandırmıştır. Toplumun gelişmesiyle ,değişmesiyle yaşam koşulları insanı yalnızlığa itmiştir. Toplum kendi kurallarını kişiye dayatmakta, kişiyi bu kurallara uymak zorunda bırakmaktadır. Toplumun bu değişimlerine ayak uyduramayan bireyin kendini toplumdan uzaklaştırarak içe dönüşü Asaf'ın şiirlerinde önemli yer tutmaktadır.

Asaf'ın şiirlerinde yer verdiği kişiler, sıradan olma özelliğiyle dikkati çeker. Bu nedenle bu şiir kişilerinin duygu durumları da günlük yaşam içerisinde yaşananlarla değişen, kişiyi yaşamdan kopma boyutuna getirmeyen “sıradan” duygular olarak şiirlerde yer almaktadır. bu durum, şairin kullandığı dil ve biçim özelliklerine de yansımıştır. Yalın bir anlatımı tercih eden şair, imge, alışılmamış bağdaştırma ve karşıtlıklarla dilini zenginleştirmiş, biçimsel kaygı taşımadan şiirlerini kaleme almıştır.

II. ÖZDEMİR ASAF ŞİİRLERİNDE ELE ALINAN DUYGU DURUMLARI

II.1. AŞK

Şiir türünde en çok tercih edilen duygu olarak aşk, Özdemir Asaf şiirlerinde platonik boyutuyla ele alınmıştır. Platonik aşkın kişide yarattığı karamsarlık, mutsuzluk, umutsuzluk ve çaresizlik ise aşka bağlı olarak ortaya çıkan duygular olarak Asaf şiirlerinde dikkati çeken özelliğdir.

Asaf'ın şiirlerinde aşk, kişiyi mutlu eden, yaşama bağlayan bir duygu olarak değil, kişide esenliksiz bir ruh haline neden olan, hayal kırıklıkları yaratan bir duygu olarak işlenmiştir. Bireyin aşkına karşılık bulamaması sonucu yaşadığı mutsuzluk, onu yaşamdan soyutlayan, acı çekmeye iten bir unsur olarak dikkati çeker. Şairin şiirlerinde yer verdiği kişiler ise bu duruma karşı umut besleyen, bazen de umutsuzluk içerisinde bulunduğu açmazdan çıkmaya çalışan kişilerdir.

Özdemir Asaf, şiirlerinde aşkı platonik boyutuyla ele alırken şiir kişinin duygu durumunu bekleyişe dayalı olarak ortaya çıkan mutsuzluk üzerine kurmuştur. Şairin *Kaldım* adlı şiirinde bireyin sevdiği kişiden karşılık bulma isteği şu şekilde dile getirilmiştir:

“Seni düşlerime aldım.

Uykusuz kaldım.

Uykularıma aldım

Düşsüz kaldım.

Başıma aldım, sensiz ;

Gönlüme aldım, başsız ,

Sensiz yollarda pulsuz ,

Pullarda mektupsuz kaldım.

Sana adlar aradım ..

Ardında adsız kaldım.”

(Asaf, Lavinia Aşk Şiirleri, 63)

Bu şiirde Asaf, karşılıksız aşkı tanımlamış ve bunun sonucu olarak şiir kişinin içinde bulunduğu ruh halini betimlemiştir. Şiir kişisi, karşılıksız aşkın yarattığı çaresizlik içerisinde, her gittiği yerde sevgiliyi aramıştır. Şiir kişinin içinde bulunduğu melankolik durumu sözcük tekrarıyla dile getiren Asaf, böylelikle anlamı daha da güçlendirmiştir. “Uykusuz” , “düş-düşsüz” sözcükleri arasındaki karşıtlık ile de şiir kişinin içinde bulunduğu çelişkili durumu ortaya koymuştur. Ayrıca seslenen kişiyi “düşlerine ve uykularına alması”, şiir kişinin beklenti içinde olduğunu göstermektedir. Kullanılan “uykusuz- düşsüz- adsız” sözcükleri ile şiirde olumsuz bir atmosfer yaratılmış, şiir kişinin içinde bulunduğu umudun umutsuzluğa dönüşü vurgulanmıştır. Şiirin son dizesinde, şiir kişinin içinde bulunduğu ruh hali belirgin bir şekilde vurgulanmaktadır. Olumsuz sözcüklerin sıklıkla kullanılması, şiir kişinin aşkına karşılık bulamamasının yarattığı üzüntüye dikkatin çekilmesinde etkili olmuştur. Bu tercihiyle şair, şiirin dili ve içeriği arasında bir uyum sağlamıştır. Ayrıca şiirde yinelenen “kaldım” sözcüğü şiir kişinin içinde bulunduğu ruh halinin ifadesidir ve onun yalnızlığını göstermektedir.

Asaf şiirlerinde aşk, içinde birçok duyguyu bir arada bulunduran, karmaşık bir duygudur. *Ultra* şiirinde dikkati çeken bu özellik, kısa, yalın ancak imgesel bir anlatımla şu şekilde ele alınmıştır:

“Bir kelimeye

Bin anlam yüklediğim zaman

Sana sesleneceğim”

(Asaf, Lavinia, 14)

Şiir yalnızca üç dizeden oluşmaktadır. Ancak içinde barındırdığı duygu bağlamında değerlendirildiğinde şiirin yalnız içindeki sözcüklerden değil, şiirde kullanılmayanlardan da meydana geldiği görülür. Bu açıdan bakıldığında yoğun bir anlatıma sahip olduğu söylenebilir. Şiirde bu durum, “bir kelimeye bin anlam yüklemek” imgesiyle vurgulanmış, aşkın beraberinde birçok duyguyu da getirdiği vurgulanmıştır. Son dizede kullanılan gelecek zaman kipi, şiir kişinin taşıdığı umudun bir göstergesidir. Seslendiği kişiye duygularını ifade etmek için “uygun” zamanı beklemesi bu umudun kanıtıdır.

Düşünde karşılaştığı aşkın insanı, uyandıktan sonra karşılaştığı insanın ise aşkı aradığını söyleyerek aşk için düşünle gerçeği birleştirme konusunda okuyucuyu düşünmeye yöneltmiştir. Bizlerin aşkı ölçemeyeceğini ama aşkın bizleri ölçebileceğini kabullenmiştir.

Özdemir Asaf, *Perspektif* adlı şiirinde şiir kişinin aşkı anlamlandırma sürecini karşıtlıklar üzerinden ele almıştır. Bu karşıtlıklar, aynı zamanda şiir kişinin yaşadığı çelişkili ruh halinin yansıması olarak şiirde şu şekilde yer almıştır:

“Senin içine girdiğim zaman

Dışında kalayorsun

Senin dışında sana bakınca

İçime sığmayorsun.

(Asaf, Lavinia, 20)

Özdemir Asaf, şiirinin başlığı olan “perspektif” sözcüğüyle aşka getirilen bakış açısını tanımlamıştır. Şiire genel olarak bakıldığında şiir kişinin yaşadığı aşk ile ilgili bakışını yansıttığı görülmektedir. Şair az sözcüğe çok derin anlamlar yükleyerek şiir kişinin yaşadığı aşkı ifade etmiştir. Şiir kişinin duygu durumunu belirleyen koşullardan “aşk”ın büyüklüğünü ve insan hayatında ne kadar büyük yer kapladığı vurgulanmıştır. Aşka bir başka bakış açısıyla yaklaşmış, aşkın sığmazlık gerçeği dile getirilmiştir. Özdemir Asaf, günlük dili şiirsel kılan araçlar arasında yinelemeler, ölçü, ritim, ses uyumu konusunda kendine özgü bir tarz yaratmıştır. “Sığmayorsun” sözcüğünde “-yor” ekinin kendinden önce gelen ünlüyü daraltma özelliğini kullanmamış, böylelikle şiirin özgün yönünü kullanarak farklılık yaratmak istemiştir. “İç- dış” sözcükleriyle karşıtlık sanatına başvurarak aşkın büyüklüğünü, aşkın sığmazlığı gerçeğini vurgulamıştır.

Bireyin aşkına karşılık çabası, “karşısındakinin istediğini koşulsuz yapma”yı da beraberinde getirebilir. Özdemir Asaf’ın *Yön* adlı şiiri bireyin bu çabasını konu almaktadır:

“Sen bana bakma

Ben senin baktığın yönde olurum.”

(Asaf, Lavinia, 50)

Şiirde, aşkın platonik boyutuyla ele alındığı görülmektedir. Şiir kişisi, seslendiği kişiye kendini kabul ettirme çabası içerisindedir. Bunun için ondan hiçbir şey beklememektedir. Yani aşkı yaşarken aşkın verdiği sonuçlara da katlanmayı kabul etmektedir. Seslendiği kişinin “baktığı yön” onun yaşama bakışı, aşka yaklaşımı olarak değerlendirildiğinde, şiir kişinin bu “yön”de bulunmak istemesi, sevdiği kişinin istediği her şeyi koşulsuz kabul ettiğini göstermektedir. Ayrıca şiirde sen ve ben adlarının sıklıkla kullanımı şiir kişinin sedığıkişiden uzak olma durumunun kanıtıdır. Ancak ona yaklaşmayı istemekte, bunun için gereken her şeyi yapacağını dile getirmektedir.

Sevdiği kişiden aşkına karşılık bulma umudu, bireyi yaşama bağlar. Özdemir Asaf'ın 360 Derece adlı şiirinde bu duygu yalnız bir anlatımla şu şekilde ifade edilmiştir:

“Dünyanın nüfusu ikiye bölünüyor

Yarısı sen yarısı ben

Sonra ikimiz bir bütün oluyoruz

Kimseye sezdirmeden.”

(Asaf, Lavinia, 19)

Şair, şiir kişinin içinde bulunduğu duygu durumunu “Sen- ben”, “yarısı-bütün” karşıtlıklarından yararlanarak dile getirmiştir. Şiirin başlığı olan “360 derece” sözüyle şiir kişinin sevdiği kişiyle bir bütün olma isteği vurgulanmış, yaşamı bu aşktan ibaret gördüğü düşüncesi yansıtılmıştır. Şiir kişinin aşkının büyüklüğü “dünya” ile ilişkilendirilmiş, bu dünyayı “ben” ve “sen”den oluşturması ise şiir kişinin yaşamı yalnızca aşkla anlamlandırıldığının göstergesi olarak şiirde kullanılmıştır.

Özdemir Asaf, *Aşk* adlı şiirinde aşkın yarattığı çelişkili duygu durumunu ele almış, bu çelişkiyi okuyucuya aktarmak için karşıtlıklardan yararlanmıştır:

“Sen kocaman çöllerde bir kalabalık gibisin,

Kocaman denizlerde ender bir balık gibisin.

Bir ısıtır, bir üşütür, bir ağlatır, bir güldürür;

Sen hem bir hastalık hem de sağlık gibisin.

(Asaf, Yalnızlık Paylaşılmaz, 15)

Şiirde, şiir kişinin içinde bulunduğu duygu durumunu belirleyen koşullar karşıtlık sanatına başvurularak anlatılmıştır. “ Isıtır- üşütür ” ve ” hastalık- sağlık ” sözcükleri arasındaki karşıtlık aracılığıyla şiir kişinin içinde bulunduğu çelişkili duygu durumu okuyucuya yansıtılmıştır. Çünkü şiir kişisi yaşadığı aşka karşılık bulamamanın yarattığı umutsuzluk ve karamsarlığı yaşamaktadır. Şiirde kullanılan “kocaman çöllerde bir kalabalık, kocaman denizlerde ender bulunan bir balık” betimlemelerindeki karşıtlık bu umutsuzluğun bir yansımasıdır. Ender balık ile aşka ne kadar nadir rastlandığı anlatılmıştır. “Isıtır-üşütür” , “ağlatır-güldürür” sözcükleriyle aşkın kişide yarattığı değişken duruma dikkat çekilmiştir. Şiirde yalnızca eseniksiz sözcüklerin kullanılmaması, olumlu duygulara da yer verilmesi aşkın kişide uyandırdığı iyi-kötü duyguların çelişmesine dikkati çekmektedir.

Asaf şiirlerinde aşkı, farklı anlatım özellikleriyle ele almıştır. Şiirlerinde yoğun bir anlam yaratmayı amaçladığı, ancak bunu yaparken özgünlüğü de göz ardı etmediği görülür.

“Ben tuttum seni,

Yazdım sevgiledim,

Çizdim sevgiledim.

Sen sevgilenince

Seni tam kalbinden vurdum.

Seni kestim, seni yedim.

(...)”

(Asaf, Bir Kapı Önünde, 135)

2=1 adlı şiirde Asaf'ın tercih ettiği farklı anlatım tarzı kendini göstermektedir. Şiir kişinin içinde bulunduğu duygu durumunun bir yansıması olarak her şeyi aşka ve sevdiği

kişiyeye bağladığı görülmektedir. Günlük yaşamındaki eylemlerin öznesini sevgili olarak belirlemesi, şiir kişisinin yaşamının odağında aşkın yer aldığının bir kanıtıdır. Ayrıca şiirde kullanılan ‘‘sevgiledim’’, ‘‘sevgilenince’’ gibi Türkçede yer almayan türemiş sözcükler, şairin özgün anlatımının bir kanıtı olarak şiir kişisinin ‘‘sevmek’’ eylemine odaklanan yaşam algısını yansıtmaktadır.

zdemir Asaf’ın bazı şiirlerinde aşkın şiir kişisinde uyandırdığı mutsuzluk ve umutsuzluk duygusuyla birlikte kullanıldığı görülür. şair, Lavinia adlı şiirinde bu duygu durumuna yer vermiştir:

‘‘Sana gitme demeyeceğim.

şyorsun ceketimi al.

Günün en güzel saatleri bunlar.

Yanımda kal.

Sana gitme demeyeceğim.

Gene de sen bilirsin.

Yalanlar istiyorsan yalanlar söyleyeyim,

İncinirsin.

Sana gitme demeyeceğim,

Ama gitme Lavinia .

Adını gizleyeceğim

Sende bilme Lavinia .”

(Asaf, Lavinia, 78)

Şiirde, şiir kişinin sevdiği kişiden ayrılmama isteği dikkati çekmektedir. Ancak birlikte olma umudunu da yitirdiği, şiirin her anlamsal kesitinin ilk dizesi olan “Sana gitme demeyeceğim.” tümcesinin yinelenmesiyle vurgulanmıştır. Şiir kişinin sevdiği kişiye “gitme” dememesine rağmen “ceketini vermek” ve “yalan söylemek” gibi eylemlerde bulunmak istemesi, aşka karşı olan umutsuz bakış açısından kaynaklanmaktadır.

Asaf şiirlerinde aşk duygusunun farklı bakış açılarıyla işlendiği görülmektedir. Şiirlerin bütününde karşılıksız aşkın ve ayrılığın ele alınmasından dolayı, esenliksiz duyguların egemen olduğu, bu nedenle şiir kişinin duygu durumunun da mutsuzluğa dayalı olduğu dikkati çekmektedir. Bu açıdan birbiriyle benzerlik gösteren şiirleri farklılaştıran özellikse her şiirde farklı anlatım özelliklerinin tercih edilmesidir. İmgelerle, yoğun anlatımla, karşıtlıklarla, betimlemelerle zenginleştirilen anlatım şiirin duygusunun okuyucuya aktarılmasında oldukça etkili olduğu görülmektedir.

II.II. YALNIZLIK

Özdemir Asaf şiirlerinde yer alan bir diğer duygu ise yalnızlıktır. Çoğunlukla aşk ile ilişkilendirilerek ele alınan yalnızlığın yaşamın bir parçası olarak “sıradan” bir duygu olarak şiirlerde yer aldığı görülmektedir.

Asaf, *Yalnızlık* adlı şiirinde yalnızlığın tanımını yapmış, yalın bir dil ve günlük yaşamdan verdiği örneklerle bu duygunun sıradanlığını vurgulamıştır.

“ ...

Ötesi var ;

Yalnızlık

Müziğin bile seni dinlemesidir .

Yalnızlık

İnsanın kendine mektup yazması

Ve dönüp-dönüp onu okuması

Yalnızlığın da ötesidir.”

(Asaf, Yalnızlık Paylaşılmaz, 55)

Asaf, bu şiirinde şiir kişisini toplum içinde yaşayan fakat yalnızlığa gömülmüş biri olarak betimlemektedir. İnsanın kendine mektup yazması ve tekrar tekrar bu mektubu okuması, yalnızlığın ne kadar zor olduğunu ve ne kadar yıpratıcı olduğunu göstermek için şiirde yer almış bir durumdur. Bir alışılmamış bağdaştırma olarak şiirde kullanılan “müziğin şiir kişisini dinlemesi”, yalnızlığın günlük yaşama yansımaları göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında şiirde yalnızlığın kişiyi mutsuz eden, istenmeyen bir durum olarak ele alındığı görülmektedir.

Asaf, *Yalnızlık Paylaşılmaz* adlı şiirinde yalnızlığı paylaşmanın karşıtı olarak tanımlamıştır.

“Yalnızlık, yaşamda bir an,

Hep yeniden başlayan..

Dışından anlaşılmaz.

Ya da kocaman bir yalan,

Kovdukça kovalayan..

Paylaşılmaz.

Bir düşün'de beni sana ayıran

Yalnızlık paylaşılmaz

Paylaşılsa yalnızlık olmaz.

(Asaf, Yalnızlık Paylaşılmaz, 110)

Şair, şiirinde yalnızlığı paylaşamayan, yaşamadan anlaması mümkün olmayan bir duygu olarak tanımlamıştır. Asaf'ın şiirlerinde sıklıkla kullandığı karşıtlık bu şiirde de “paylaşmak” ve “yalnızlık” sözcükleriyle yapılmış, yalnızlığın “paylaşamama” durumu olduğu belirtilmiştir.

Özdemir Asaf, *Yalnızın Durumları* adlı şiirinde yalnızlığın şiir kişisi üzerindeki yansımalarını ele almıştır.

“(…)

Yalnız

Hem kaptanı

Hem de tek yolcusudur

Batmakta olan gemisinin

Onun için

Ne sonuncu ayrılabilir

Gemisinden,

Ne de ilkin.

(...)"

Bu şiirde şiir kişinin duygu durumunu belirleyen koşul yalnızlık duygusudur. Yalnızlık, şiir kişinin içini çelişkilerle doldurmuştur. Şair, “sonuncu” ve “ilk” sözcüklerini kullanarak karşıtlık sanatına başvurmuştur. Karşıtlık aracılığı ile yalnızlığın insanı yoğun çelişkilere götürdüğünü belirtilmiştir. Birbiriyle anlamca ilişkili “gemi”, “kaptan”, “yolcu”, “batmak” sözcüklerini bir arada kullanmış, simgesel bir anlatımla yalnızlığı “batana dek geminin tek kaptanı ve yolcusu olmaya” benzetmiştir. Kurtulmanın mümkün olmadığına dikkat çekilen bu simgede yalnızlık umutsuzlukla ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Şairin yalnız bir insanın “durumlarını” anlatırken kullandığı betimlemeler, sözcük seçimleri ile şiirde olumsuz, karamsar bir hava yarattığı görülmektedir.

“Her şeyi süpürebilirsin;

Sonbaharı süpüremezsın.

Sen her şeyi süpürebilirsin;

Sonbaharı süpüremezsın.

Yalnızsa ,

Sürekli bir sonbaharı

Süpürür hep

... ”

Yalnızın Durumları şiirinin bu bölümünde sonbahar mevsimiyle insanın yaşamı ilişkilendirilmiştir. Mevsimler ile insan yaşamının dönemleri arasında ilişki kurulmuş, yalnızlık yaşamın sonunu, yaşlılığı çağrıştıran “sonbahar” ile bağdaştırılmıştır. Yalnız bir insanın iç dünyasına, yaşlılık ruh halinin egemen olduğuna dikkati çekmiştir. Şiirde “sen” diye hitap ettiği insan “yalnız”dır ve hep sonbahar mevsimini yaşamaktadır. Çünkü yalnız için her mevsim, hüznün ve ayrılık mevsimi olan sonbahardır. “Sonbahar” sözcüğünün seçilmesindeki amaç, hüznü ve karamsar duygu durumunu çarpıcı bir şekilde vurgulamaktır.

Şiirin aşağıda verilen bölümünde ise yalnızlık, betimlemeler aracılığıyla ele alınmıştır. Bu betimlemelere hakim olan duygu ise hüznüdür.

“(…)

Yanar

Sobasında

Yalnız'ın

Üşüyen

Bakışları .

Lambasında

Karanlığa

Dönük

Bir ışık

Titrer

Sönük –sönük .

Penceresi

Dışına kapanmıştır ,

Kapısı

İçine örtük .

(...)”

Yukarıdaki dizelerde esenliksiz bir uzam betimlemesiyle kişinin içe dönüp yalnızlaşması anlatılmıştır. Yalnızın içinde bulunduğu ruh halleri “sobada üşüyen bakışlar” alışılmamış bağdaştırmasıyla ifade edilmiştir. Ayrıca Asaf, her dizeye bir sözcük koyarak, şiir kişisi gibi sözcükleri de yalnızlaştırmıştır. Yan yana yazılan tek sözcük, bir ikileme olan “sönük sönük” tür. Bu da ışığın betimlemesini ön plana çıkarır. Şiirde ışık, umudu temsil eder. Umudun karanlığa dönük titremesi” ise yalnızın umutsuzluğunu betimlemiştir. “Pencerenin ve kapının kapalı olması”, şiir kişinin iletişimsizlikten kaynaklanan yalnızlık durumunu vurgulamaktadır. Görüldüğü üzere şiirde imgelerden sıkça yararlanılmış, böylelikle şiire düşünsel bir derinlik kazandırılmıştır.

Birey, özellikle duygu ve düşüncelerini paylaşacağı kimseyi bulamadığında yalnızlık duygusuna kapılır. Asaf’ın Altıncı Gün adlı şiirinde bu durum iki dizeyle şu şekilde dile getirilmiştir:

“Benim söylemek için çırpındığım gecelerde,

Siz yoktunuz.”

(Asaf, Bir Kapı Önünde, 15)

Şiirin ilk dizesinde yer alan “çırpınmak” eylemi, şiir kişinin içinde bulunduğu çaresizlik durumunu göstermektedir. Seslenen kişi ise “siz” olarak ifade edilmiştir. Şiirin ikinci ve son dizesi olan “Siz yoktunuz.” tümcesinde şiir kişinin seslendiği kişiye karşı olan kızgınlığı dikkati çekmektedir. “Siz” tarafından yalnız bırakılan şiir kişisi bu durumdan dolayı üzüntü duymaktadır. Bu açıdan bakıldığında şiirde eleştirilen bir diğer noktanın ilişkilerin zayıflığı olduğu görülmektedir.

II.III. TOPLUMSAL DÜZENİN BİREYDE YARATTIĞI DUYGULAR

Birey, toplumun bir parçasıdır. Bu nedenle toplumsal düzenin olumsuzluklarından doğrudan etkilenmektedir. Özdemir Asaf’ın şiirlerine de yansıyan bu durum şiir kişinin duygu durumunun da belirleyicisi olmuştur. Şair, şiirlerinde toplumsal koşulların kişide yarattığı duyguları tedirginlik ve karamsarlık bağlamında ele almıştır.

Özdemir Asaf, *Şaka Değil* adlı şiirinde esenliksiz bir dil ile toplumsal düzenin kişide yarattığı tedirginliği dile getirmiştir:

“Yer altından dinleniyoruz ;

Tedirginliğimiz ondan ,

Seslerimizi dinleyolar ,

Ölülerin katında biriktiriyorlar ;

Suskunluğumuz ondan.

...”

(Asaf, Yalnızlık Paylaşılmaz, 11)

Şair, şiirin başlığında ironik bir dil kullanarak değişen düzenle birlikte değişen ilişkileri ön plana çıkarmak istemiştir. Bu düzeni eleştirerek bu değişimin olumsuz sonuçlarını, insanın içinde bulunduğu ruh halini vurgulamıştır. “Yer altından dinleniyoruz” dizesinde şiir kişinin içinde bulunduğu düzene olan güvensizliği ifade edilmiştir. Bu durum şiir kişinin tedirgin olmasına yol açmaktadır. Düşüncelerini özgürce ifade edememenin, baskının yarattığı mutsuzluk ise şiirde öne çıkan bir diğer duygudur.

Özdemir Asaf, şiirlerinde yalnızca toplumun değil bireyin de aksayan yönlerini eleştirmiş; bu durumun kişide yarattığı kızgınlığı şiirlerinde ana duygu olarak belirlemiştir. *Bakı* adlı şiirinde bu durum iki dizeyle ve nükteli bir anlatımla şu şekilde ele alınmıştır:

“Kendi bahçesinde dal olmayanın biri

Girmiş bahçeme ağaçlık taşıyor.”

(Asaf, Bir Kapı Önünde, 102)

Şair, taşlama sanatını kullanarak insanı ağaç imgesiyle tanımlanmıştır. Toplumda yaşanan aksaklıkları insan üzerinden anlatmış, insanda bulunmaması gereken bir özellik olarak, “kendi hatalarını görmeksizin başkalarını eleştirme”nin yanlışlığını eleştirmiştir. Bu nedenle şiir, didaktik bir nitelik taşımaktadır. Şair, şiirinde insanın başkasının eksiklerini eleştirmeden önce kendi eksiklerini görmesi gerektiğine dikkati çekmiştir. Bu açıdan bakıldığında toplumun düzelmesinin bireyin düzelmesiyle mümkün olacağı düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Şiir kişinin karşılaştığı bu duruma karşı olan kızgınlığı ise şiirin duygusunu oluşturmaktadır.

Toplumun aksayan yönlerinin kişide yarattığı duygu durumunun, Asaf şiirlerinde kızgınlık ve tedirginlik bağlamında ele alındığı görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında şiirlerde kişilerin yanlışlıkların bilincinde olan, farkındalık sahibi, duyarlı kişiler olduğu söylenebilir.

III. SONUÇ

Bu çalışmada Özdemir Asaf'ın şiirlerinde şiir kişinin duygu durumu nedensellik bağlamında incelenmiştir. Şairin şiirleri incelendiğinde şiirlere egemen olan duyguların aşk, yalnızlık ve toplumsal nedenlere dayalı olarak ortaya çıkan duygular olduğu görülmüştür. Aşkın ve yalnızlığın kişide mutsuzluk ve umutsuzluk duygusu yarattığının, toplumsal nedenlerin ise kızgınlık ve tedirginliğe neden olduğunun şiirlerde sıklıkla vurgulandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şiir kişinin duygu durumunu belirleyen koşullardan ilki “aşk” olarak belirlenmiştir. Şiirlerde platonik aşkın olumsuz sonuçları karamsarlık, mutsuzluk, hüznün, umutsuzluk; karşılıklı aşkın ise umut, sevinç, mutluluk duygularını beraberinde getirdiği görülmektedir. Sonuçta karşılıklı aşkın iki insanı bütünleştirdiği, platonik aşkın ise insanı yalnızlığa ittiği sonucuna varılmıştır.

Özdemir Asaf'ın şiirlerinde yalnızlık konusunun geniş yer tuttuğu dikkati çekmektedir. Genellikle aşka bağlı olarak ortaya çıkan yalnızlığın kişiyi mutsuzluğa ittiği görülmektedir. Ayrıca şiirlerinde yalnızlığı yaşamın bir parçası olarak, sıradan bir duygu durumu olarak ele alan şair, bu bakış açısını diline de yansıtmıştır. Oldukça yalın bir dil ile günlük yaşamdan verdiği örneklerle yalnızlığı tanımlayan şair, bu duygunun kişiyi mutsuzluğa ve umutsuzluğa sürüklediğini vurgulamıştır.

Özdemir Asaf'ın şiirlerinde dikkati çeken bir diğer duygu durumu ise toplumsal nedenlere bağlı olarak çıkan duygulardır. Düzenin ve insanın aksayan yönlerini karşıtlıklar ve nükteler aracılığıyla eleştiren şair, toplumdaki olumsuzlukların kişiyi ittiği kızgınlığa ve tedirginliğe

şiiirlerinde sıkça yer vermiştir. Değişen toplum düzeninin, değer yargılarındaki yanlışlığın kişiyi yıpratığı ve mutsuz ettiği ise şiiirlerinde ele alınan yadsınamayacak bir gerçektir.

Özdemir Asaf'ın şiiirlerinde yer verdiği kişilerin gerek bireysel gerekse toplumsal nedenlerden dolayı mutsuz, yalnız ve tedirgin bireyler olduğu dikkati çekmektedir. Şairin şiiirlerinde kullandığı dil ve anlatım özelliklerinin de bu gerçeğe uyumlu biçimde oluşturulduğu görülmektedir. Betimlemelerden ve karşıtlıklardan sıkça yararlanan şair, şiiirlerinde imge ve alışılmamış bağdaştırmalardan da yararlanmıştır. Böylelikle anlatımı zenginleştirmiş, birkaç dizelik şiiirlerinde dahi yoğunluk sağlamıştır.

Çalışmada bireyin duygu durumu aşk, yalnızlık ve toplumsal nedenler bağlamında incelenmiştir. Esenliksiz yönleriyle ele alınan bu duyguların beraberinde mutsuzluk ve umutsuzluğu da getirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Nedensellik bağlamında ele alınan bu duygu durumlarının her birinin ayrı bir çalışma konusu olarak detaylı bir biçimde incelenebileceği dikkati çekmiştir.

IV. KAYNAKÇA

Asaf, Özdemir. Bir Kapı Önünde. İstanbul: Adam Yayıncılık, 2001.

Asaf, Özdemir. Yalnızlık Paylaşılmaz. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2015.

Asaf Özdemir. Lavinia. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2015.